

Spis treści

TOM I

Wstęp	5
Podziękowania.....	13
A. Pojęcie kultury. Nauka (nauki) o kulturze	17
A 1. Pojęcie kultury	19
Etymologia	21
Tematy kultury	26
Próba uogólnienia	32
Wewnętrzna konfiguracja kultury	37
Próba własna	38
Kultura „jakaś” czy „czyjaś”?	40
Metafora informatyczna	41
Kultura a natura	44
Kultura a cywilizacja	47
Gdzie nie ma kultury	52
Na zakończenie	54
A 2. Nauka (nauki) o kulturze	58
Paradygmaty	61
Dyscypliny centralne i ościennie	63
Socjologia	68
Etnografia/Etnologia	70
Historia	72

Archeologia	75
Językoznawstwo	76
Religioznawstwo	77
Psychologia	78
Biologia	79
Małżeństwa i rozwody	79
Nauka, kultura, świadomość	81
O czym w ogóle mówimy?	82
Metafory optyczne	83
Kwestia nazwy	84

B. Spójność kultury 87

B 1. Płaszczyzny integracji kultury 89

Podstawowe pytania	94
Przygody kuchni szwedzkiej	96
„Jestem Belgiem” i inne spotkania	98
Dziesięć punktów Raoula Narolla	100
Typ osobowości a kultura	113
Europa według dziejów, wiary i napitków	114
Ekskurs: Europa, religia, architektura	122
To... trzecie kryterium	123

B 2. Integracja kultury w wielkiej skali. Lud – naród – państwo 130

Z kronik sądowych	130
Lud	134
Naród	136
Naród, świadomość narodowa, język	148
Laboratorium latynoskie i tygiel bałkański	149
Naród a terytorium: reguła i wyjątki	152
Państwo	153
Ekskurs: państwo jak... ..	155
Paradoksy współczesnej państwowości	157

C. Struktura i funkcja w kulturze. Grupy społeczne 163

C 1. Kultura a struktura społeczna 165

Kultura a struktura społeczna: problem wzajemnego usytuowania	169
Typy więzi	170
Przykład: Rzym i „barbarzyńcy”	174

„Tajne, widne i dwu-plciowe”	178
„Swoi” i „obcy”, „my” i „oni”	180
C 2. Grupy społeczne. Pokrewieństwo.	
Rodzina i inne struktury	183
Ławica i stado: grupy społeczne u zwierząt i ludzi	184
Grupy pierwotne	186
Rodzina i małżeństwo	189
Endo- i egzogamia	197
Monogamia i poligamia	200
Wielkość rodziny. Większe struktury pokrewieństwa	201
Dziedziczenie biologiczne jako oś kultury	203
Więź pierwotna nieoparta na pokrewieństwie: grupy rówieśnicze, grupy sąsiedzkie	205
Grupy odniesienia	210
Dynamika grup. Tożsamość „naturalna” i „wymuszona”	213
Ekskurs: plac Św. Piotra i Wielka Krokiew	215
Tłum	216
D. Kultura i czas	219
D 1. Pojęcie czasu	221
Doświadczenie indywidualne	225
Czas filozofów	228
„Antropologia czasu”: siedem naiwnych pytań	232
Koncepcje czasu w różnych kulturach. Ewolucja poglądu na czas	245
Kształt czasu	246
„Koło i spirala”	250
„Schodki”	250
Sinusoida (lub wahadło)	253
Podzielność i niepodzielność czasu	254
Ekskurs: kosmiczne oktawy	255
Społeczne postawy wobec czasu	256
Kultury polichroniczne i monochroniczne	257
D 2. Rachuba czasu i jej kulturowe konteksty	259
Funkcje pomiaru czasu	261
Kwestionariusz Frazera	266
Jednostki czasu: doba	267

Rok	268
Punkty krytyczne	271
Jednostki większe niż rok. Lata początkowe	272
Miesiąc	276
Tydzień	281
Ekskurs: „Człowiek, który był Czwartkiem”	285
Podział dnia	286
Dalszy podział godziny	288
Ekskurs: kolacja w Pradze	290
D 3. Indywidualna i zbiorowa perspektywa czasu. Tradycja	292
„Z pokolenia na pokolenie”?	299
Uprawomocnienie tradycji	302
Zasady przekazu: tradycje ustne i pisane	303
Ekskurs: tabakiera po pradziadku i autograf Napoleona	304
Zasięg tradycji	305
Głębokość tradycji	306
Tradycja a tradycjonalizm	309
Zapominanie i celowy wybór tradycji	310
E. Kultura i przestrzeń	315
E 1. Percepcja przestrzeni	317
„Rodzaje” przestrzeni	321
Przestrzeń postrzegania jednostkowego	321
Ekskurs: przestrzeń w zwierciadle prozy	331
„Wymiary” przestrzeni	332
Granica	332
Miejsce centralne	337
Kierunki	345
Prawa-lewa	347
Góra-dół, przód-tył	350
Kierunki „obiektywne”. Strony świata i ich symbolika	351
Na zakończenie: Królowa Europa	354
E 2. Miara i proporcje. Przestrzeń codziennego doświadczenia a przestrzeń publiczna. Dom i jego symbolika	355
Miary	355
Proporcje	359
Odległości prywatne i publiczne	363

Ekskurs: zakupy w Moskwie	365
Zakupy na Long Island i msza w Wenecji	366
Budynek a otoczenie	369
Dom	371
„Nie przez próg!”	377
Przestrzeń prywatna i publiczna domu	378
Gdzie chodzi król?	380
Parter i piętra	382
Dom „nie do mieszkania” i dom „do pokazywania”	383
E 3. Przestrzeń miasta (i wsi)	385
„Jestem z miasta...”	385
Czynniki miastotwórcze	388
<i>Intra i extra muros</i>	400
Rewolucja przemysłowa i jej skutki	403
Operacje na miście	405
Ekskurs: „mówiące” gmachy Wiednia	408
„Ten gmach to ja”	410
Sklep na rogu ulicy a autostrada przez dzielnicę, czyli Jacobs kontra Moses	411
Śmierć i życie ulicy	413
...o czym nie zdążymy opowiedzieć, a co jest kulturowo istotne:	415
E 4. Kultura pokonuje przestrzeń	417
„Stuprocentowy Amerykanin”	417
Typy dyfuzji. Dyfuzja a migracja	419
Z ludźmi czy bez?	425
Zegarki w Szwajcarii i samowary w Tule	427
Zwycięzcy i zwyciężeni	429
F. Jednostka a kultura	433
F 1. Zagadnienia wstępne. Terminologia.	
Psychologiczne interpretacje kultury	435
„Ja” czyli kto? (razy dwadzieścia)	440
Od Piotra Iljicza do „Siłnego” i „Pejota”	443
„Ja” razy dwa	448
Terminologia	450
„Kim jestem” czy „kim bywam”?	455
Kwestia roli społecznej	457

Maska.....	458
Tożsamość indywidualna a tożsamość zbiorowa	460
Psychologiczne interpretacje kultury	464
Behawioryzm	467
Psychoanaliza	470
Co z tego jest istotne dla nas?	471
Obok Freuda i po nim: neopsychoanaliza a filozofia i krytyka kultury.....	476
Jung	483
Koncepcje psychodynamiczne a zróżnicowanie kulturowe	486
Polityczne tło psychoanalizy. Antypsychiatria i inne radykalne koncepcje ..	487
Psychokulturalizm/etnopsychologia	491
Psychologia poznawcza (kognitywna), psychologia postaci i pokrewne kierunki	493
F 2. Jednostka typowa, nietypowa i wybitna.....	495
Jednostka typowa a jej zmienność	496
Jednostka w czasie	499
„Wszyscy jesteśmy buntownikami”?	500
Ekskurs: 99 centymetrów salonowej atrakcji	502
Patologiczne społeczeństwo?	510
Ekskurs: „Lennon” zabija Lennona. Kulturowe konteksty dwoistości jednostki	512
Rola i struktura jednostki wybitnej.....	515
Kult bohaterów.....	517
Bohaterowie bliscy i dalecy	521
Przemiany bohaterów	523
Monokult.....	526
Bohater a miejsce	531
Glossa o kulcie (lub kultach) Chopina.....	532
Glossa druga: śmierć dwóch filantropów	533
Na zakończenie: od Lucjusza i Kandyda do Gardnera i Forresta Gumpa...	536